

Professionelles identitet og læring i en mangfoldig verden

- perspektiver og indsigter fra social læringsteori

FSUS konference, 31. oktober 2023,
Anders Buch, PhD

Program

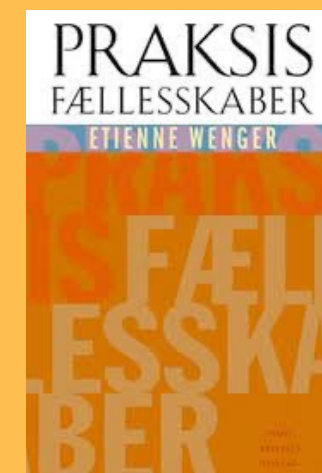
1. Præsentation
2. Situeret læring, praksisfællesskaber, legitim perifer deltagelse, m.m. (Jean Lave & Etienne Wenger)
3. At designe læring (Etienne Wenger)
4. Pause og lille øvelse
5. Fra praksisfællesskaber til sociale læringsrum (Etienne & Beverly Wenger-Trayner)
6. Værdiskabelse og læringsmodi (Etienne & Beverly Wenger-Trayner)

Lidt om mig

- Forskningsleder og docent ved VIA Univesity College
- 35 års arbejde med og forskning i professionelles læring i uddannelse og arbejde
- Forskningsinteresser: ekspertkulturer, professioner, uddannelser og det moderne arbejdsliv

2. Situeret læring, praksisfællesskaber og legitim perifer deltagelse

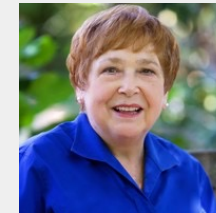

Baggrund

Institute for Research on Learning - IRL (1986) – Stanford University og Xerox PARC
Tværfaglighed: antropologi, uddannelsesstudier, psykologi, computervidenskab, lingvistik –
bl.a. John Seely Brown, Charlotte Linde, Jean Lave, Etienne Wenger, Penny Eckert

7 principper om læring:

1. Læring er grundlæggende en social proces
2. Viden er integreret i fællesskabers udvikling
3. Læring handler om medlemskab
4. Viden afhænger af engagement i praksis
5. Engagement og empowerment er uadskillelige
6. 'Manglende læring' er et resultat af eksklusion
7. Livslang læring findes allerede

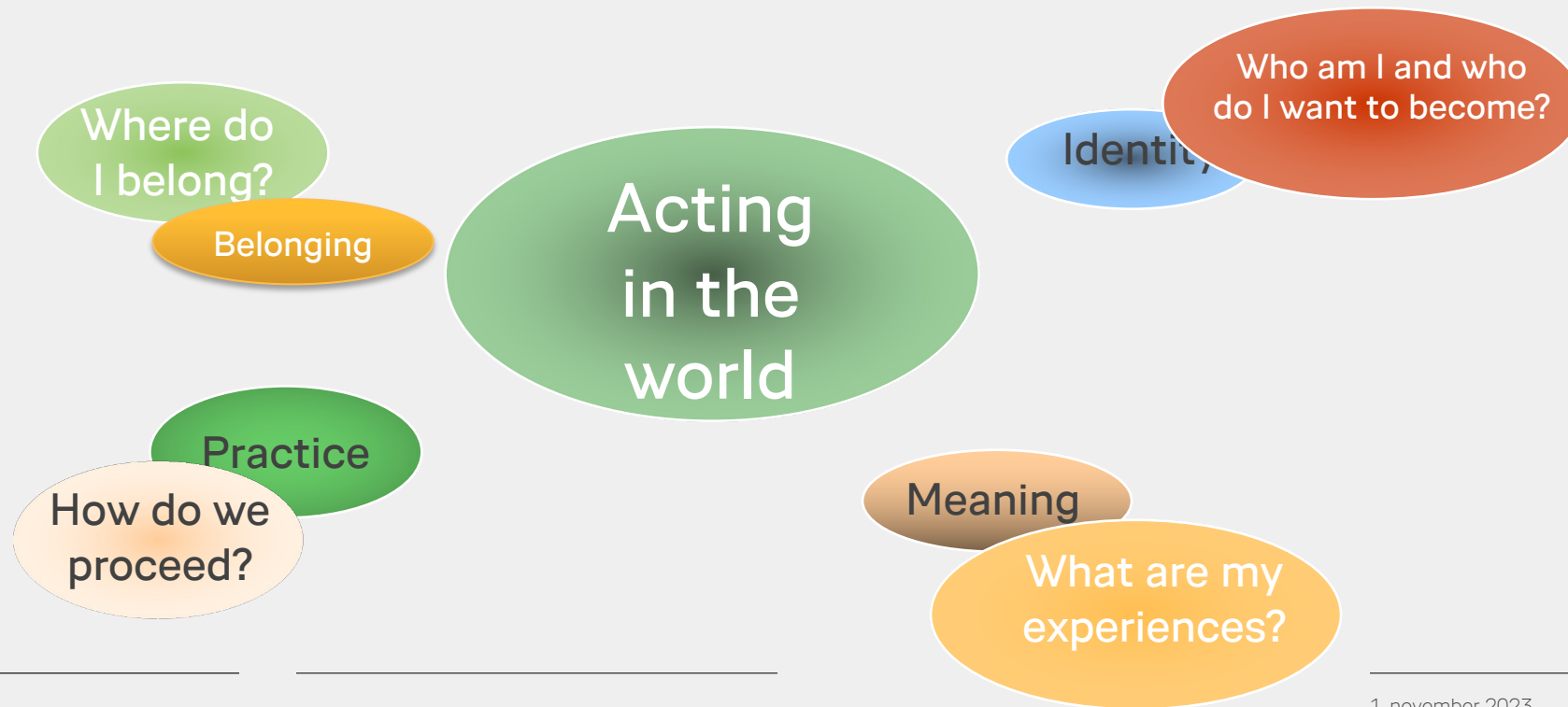
Mennesker samarbejder i fællesskaber

- Projekter
- Teams
- Blandt fagfæller
- Tværfagligt
- Med kunder, brugere, borgere...
- Med borgere
- ...OSV.

Fællesskaber...

Mennesker samarbejder og former relationer – men hvorfor og hvordan?

Forskellige fællesskaber relateret til...

Fælles livsfase

Fælles målsætning

Fælles interesser

Fælles livsvilkår

Fælles formål

Fælles undersøgelsesfelt

Osv., osv.

...men hvad er et PRAKSISfællesskab?

Praksisfællesskab

- En socialvidenskabelig term
- Et analytisk begreb
- Et empirisk begreb

Hvad et praksisfællesskab ikke (nødvendigvis) er

Et netværk

Et team

En afdeling i virksomhed

En gruppe

Lave & Wengers definition af praksisfællesskaber

Hvad er det om?

Fælles mål, interesser og visioner

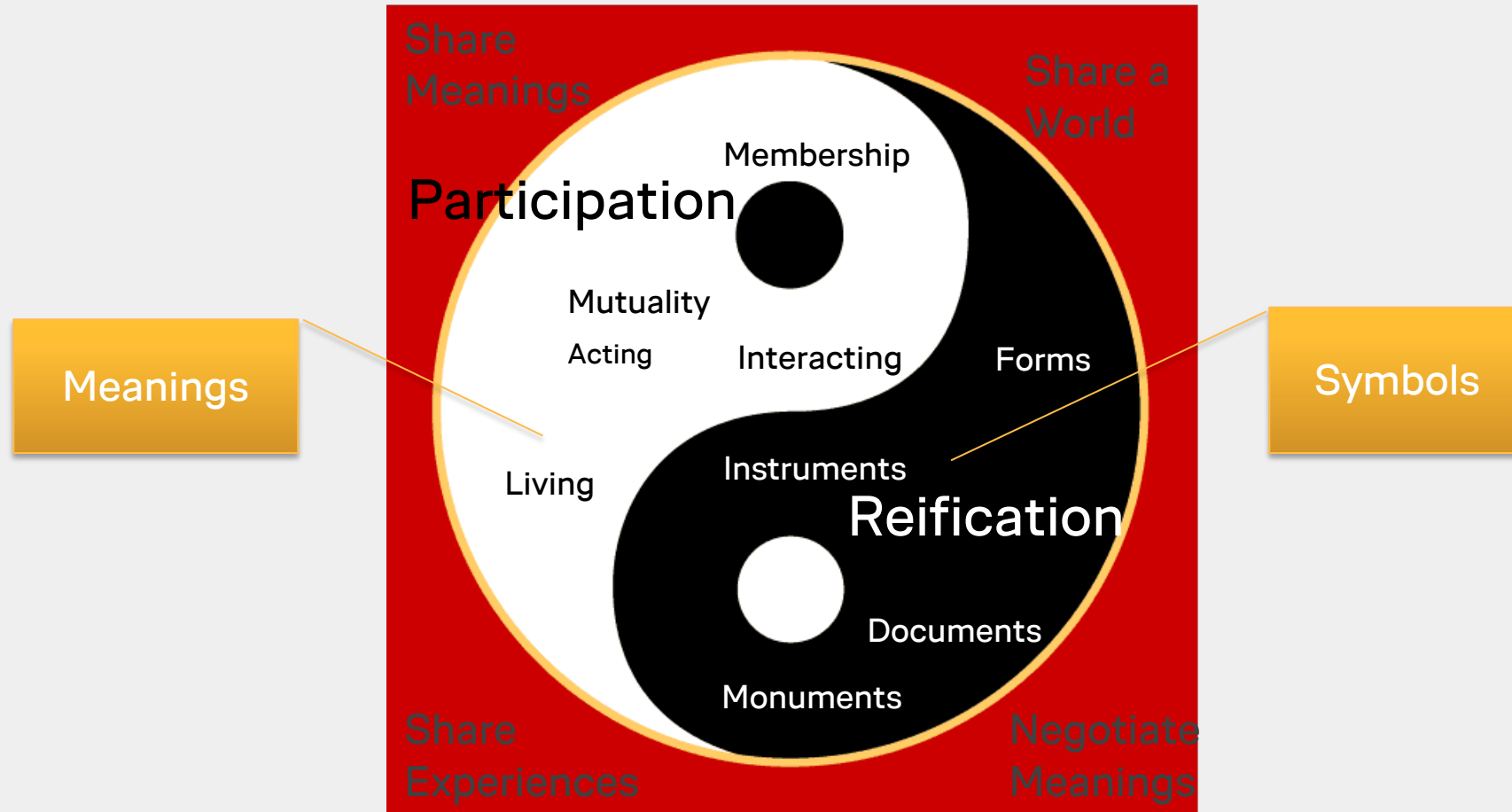
Hvordan fungerer det?

Engagement

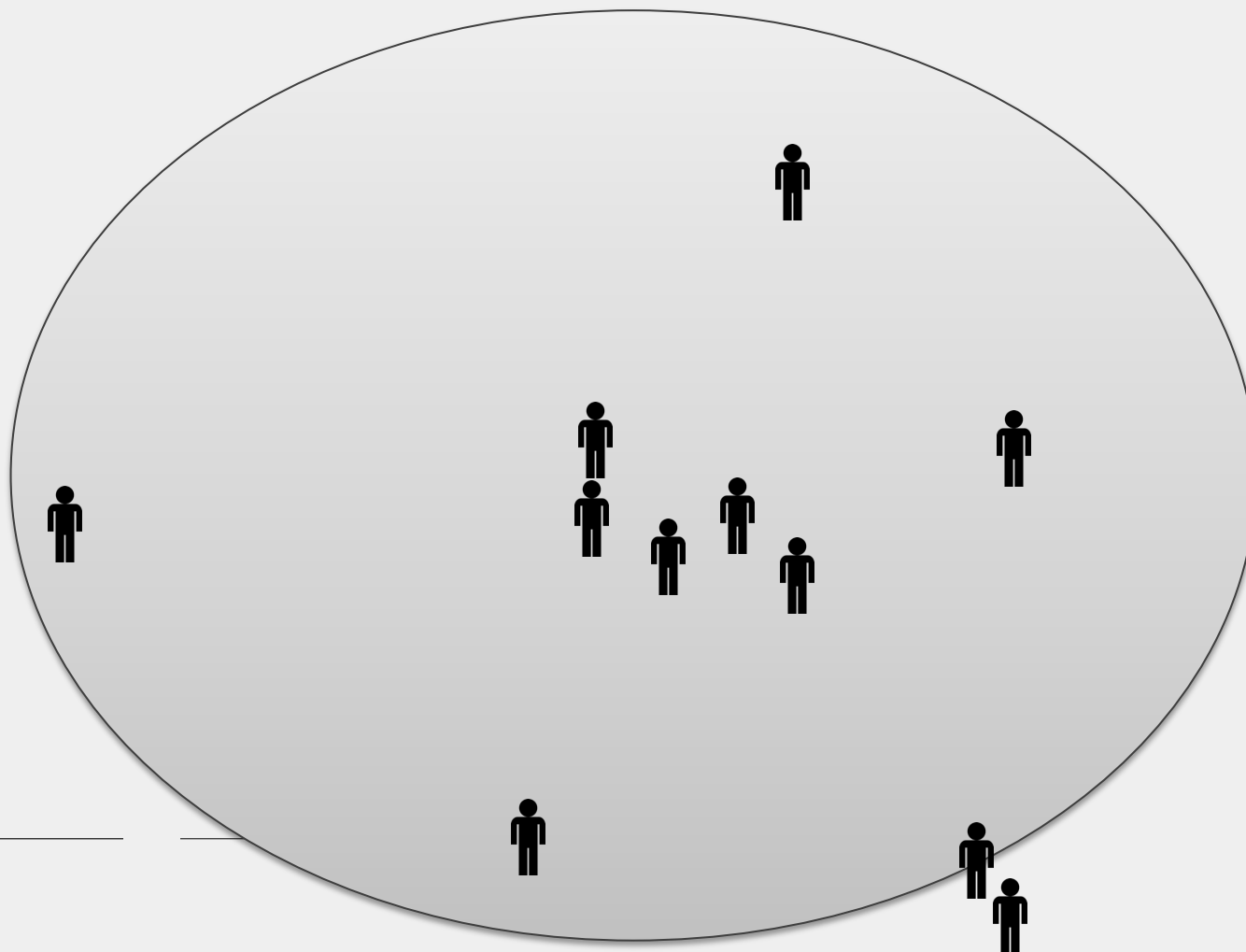
Fælles ressourser

Fælles historie, regelmæssig interaktion

Praksisfællesskabers dobbelthed

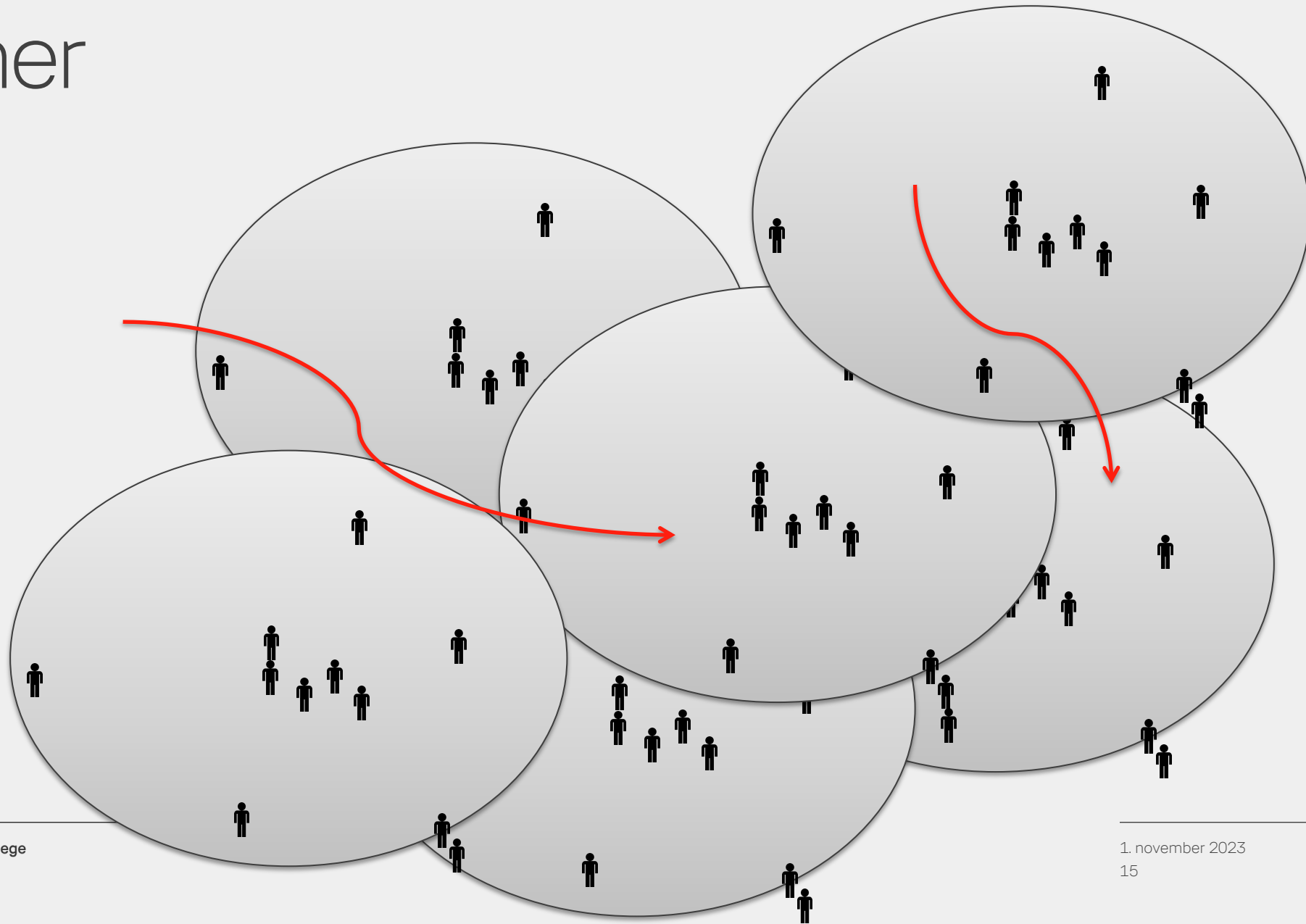
Kerne og periferi

Flere praksisfællesskaber

Baner

Hvad / hvor er læringen?

- En social teori om læring vs. kognitiv teori om læring
- Læring som 'legitim perifer deltagelse' i praksisfællesskaber – socialiseringsprocesser

Fællesskaber og grænser

Inklusion og eksklusion

Os og dem

Legitimitet

Autoritet

Magt

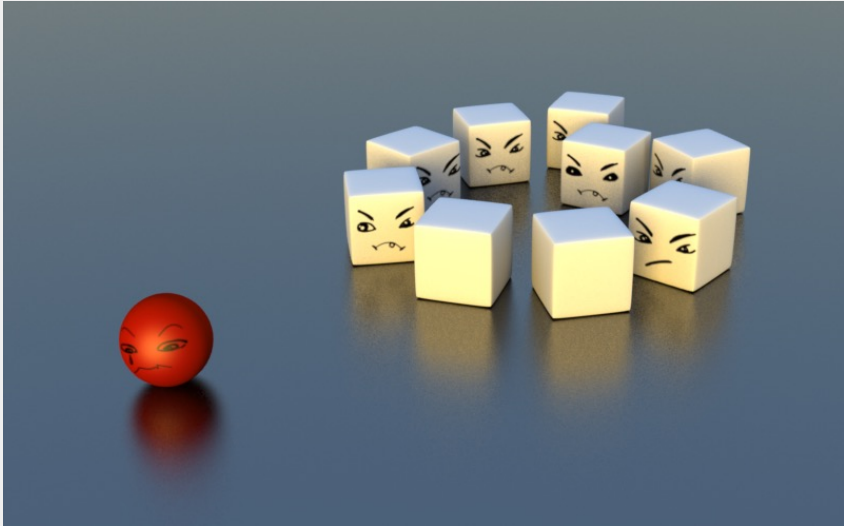

Grænsearbejde

- Praktikere
- Metoder
- Vidensdomæne
- Værdier
- Arbejdsorganisering

Grænsearbejde...eksempler

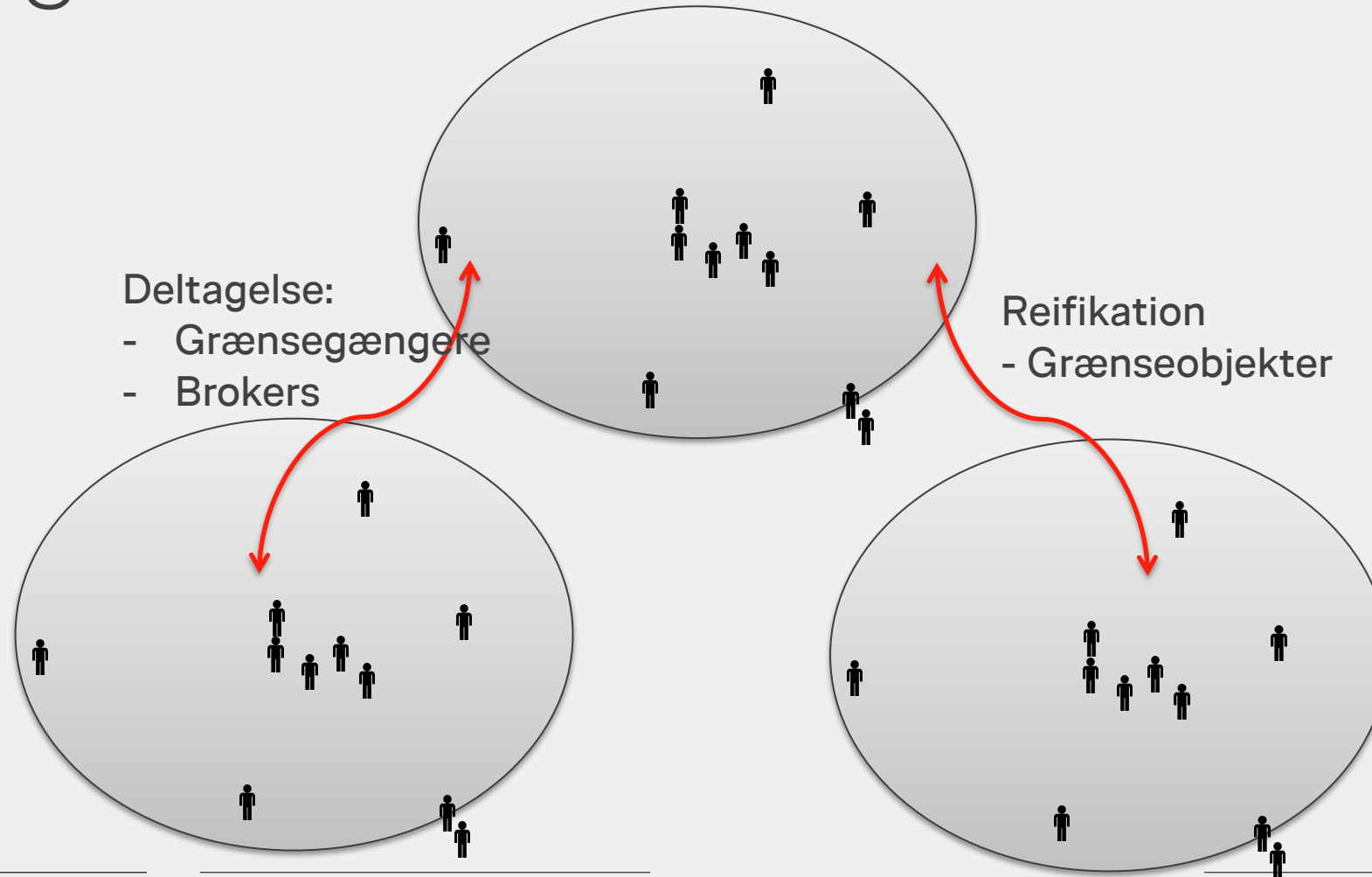
Eksplicit

- Job interviews
- Tests
- Evalueringer
- Eksamener
- Riter og ritualer

Implicit

- Ignorere
- Stigmatisere
- Marginalisere

Krydse grænser

Grænsegængere og brokere

Forbindelse skabes af personer, der kan introducere elementer af én praksis til en anden

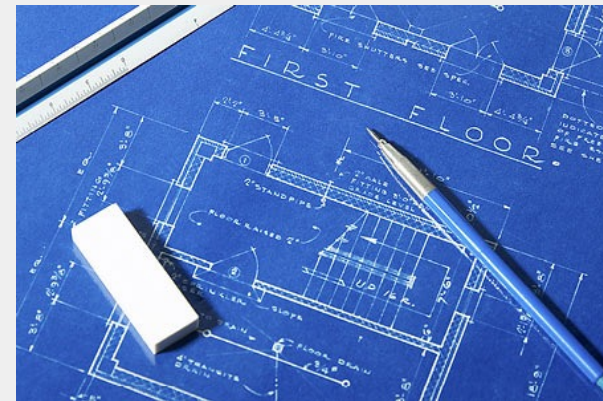
- Boundary spanners
- Roamers
- Outposts

Hvad er grænseobjekter?

Objekter der er både **plastiske** nok til at kunne tilpasses lokale behov og begrænsninger i mange praksisser, men **robuste** nok til at kunne bibeholde en fælles identitet på tværs af

Både abstrakte og konkrete

Typer af grænseobjekter

Konceptuelle/abstrakte

Fx 'praksisfællesskab' der bruges i både academia og business

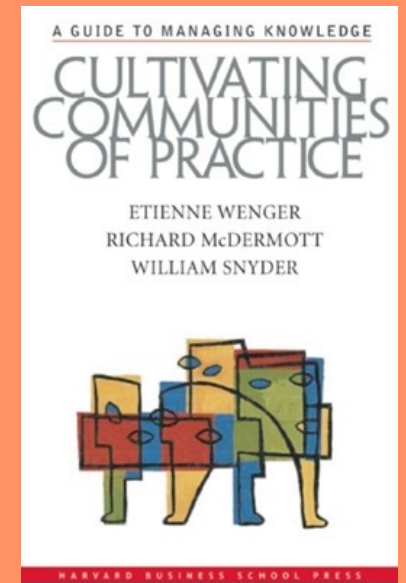
Fysiske/konkrete artefakter

Fx en plantegning af et byggeri, der bruges af både arkitekter, ingeniører og bygningsarbejdere

Processer og procedurer

Fx rutiner ifm. operationer, der forbinder kirurger, sygeplejersker, anæstesiologer, m.fl.

3. At designe læring

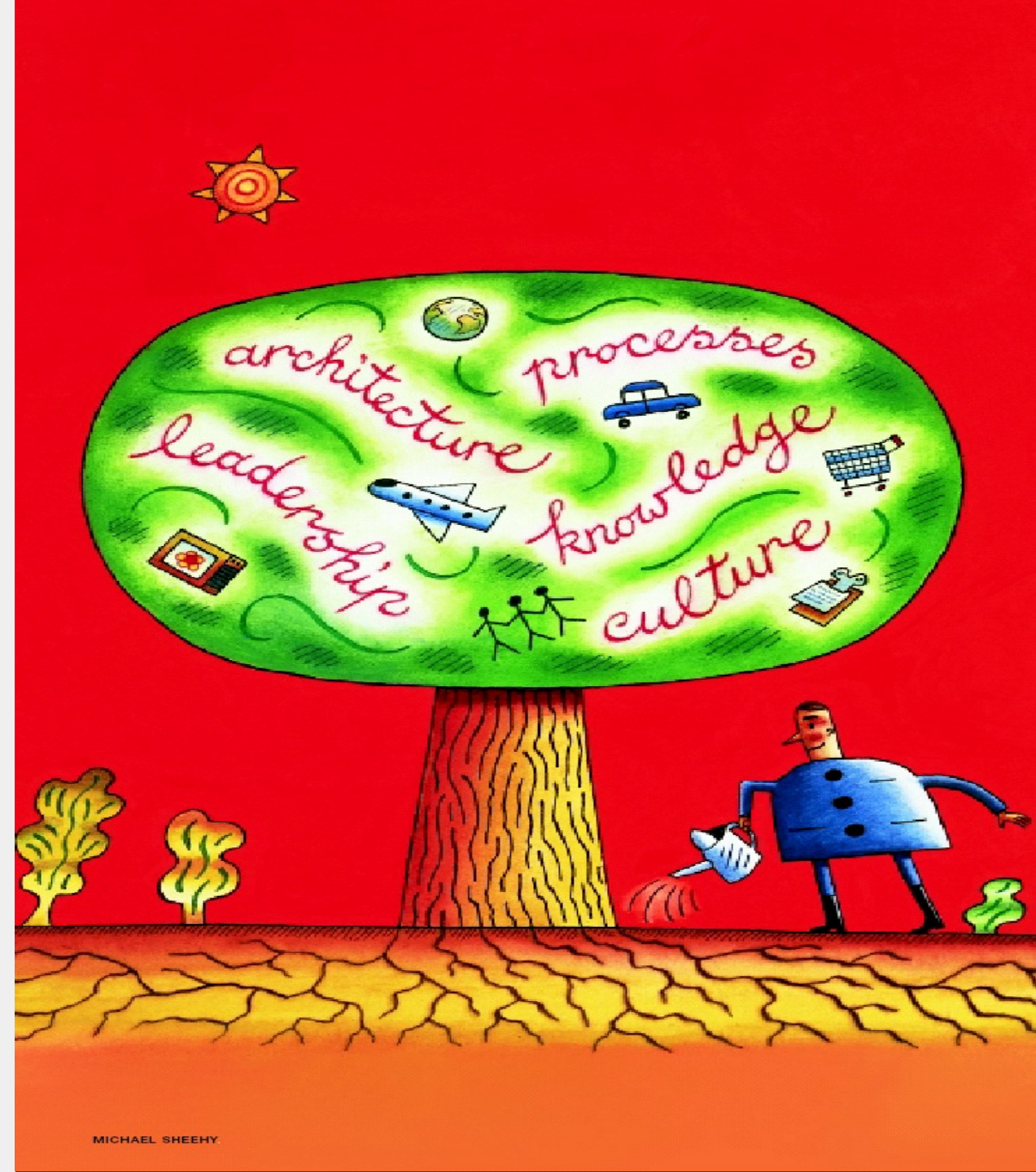

Kultivere praksisfællesskaber

Økologiperspektiv

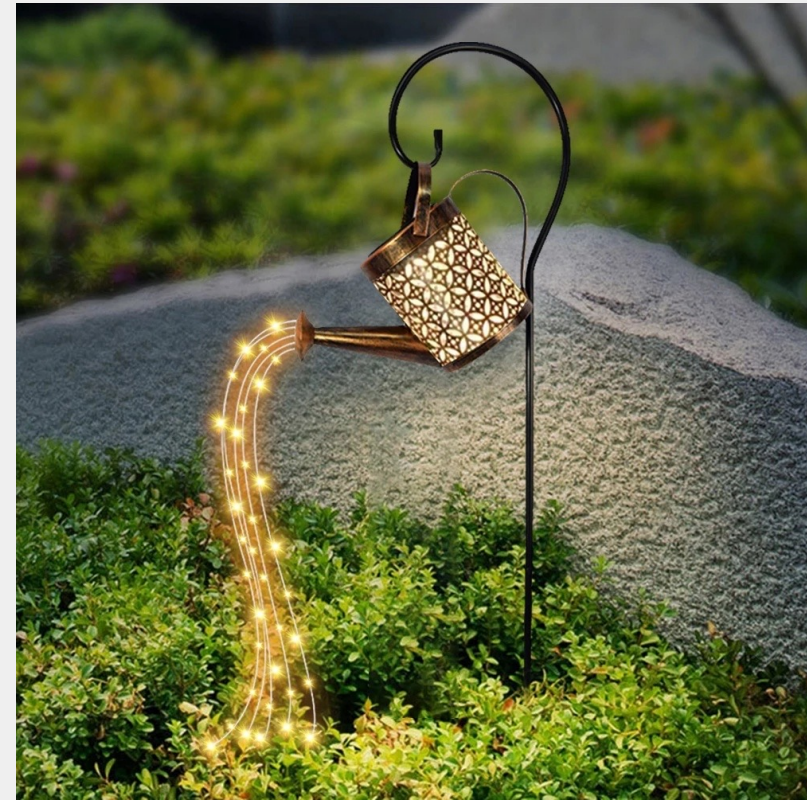
PULL vs. PUSH

7 faser i kultivering

1. Design for evolution

- Respektér praksisfællesskabernes økologi
- Katalyser udviklingen af eksisterende praksisfællesskaber
- Stimulér det der lever

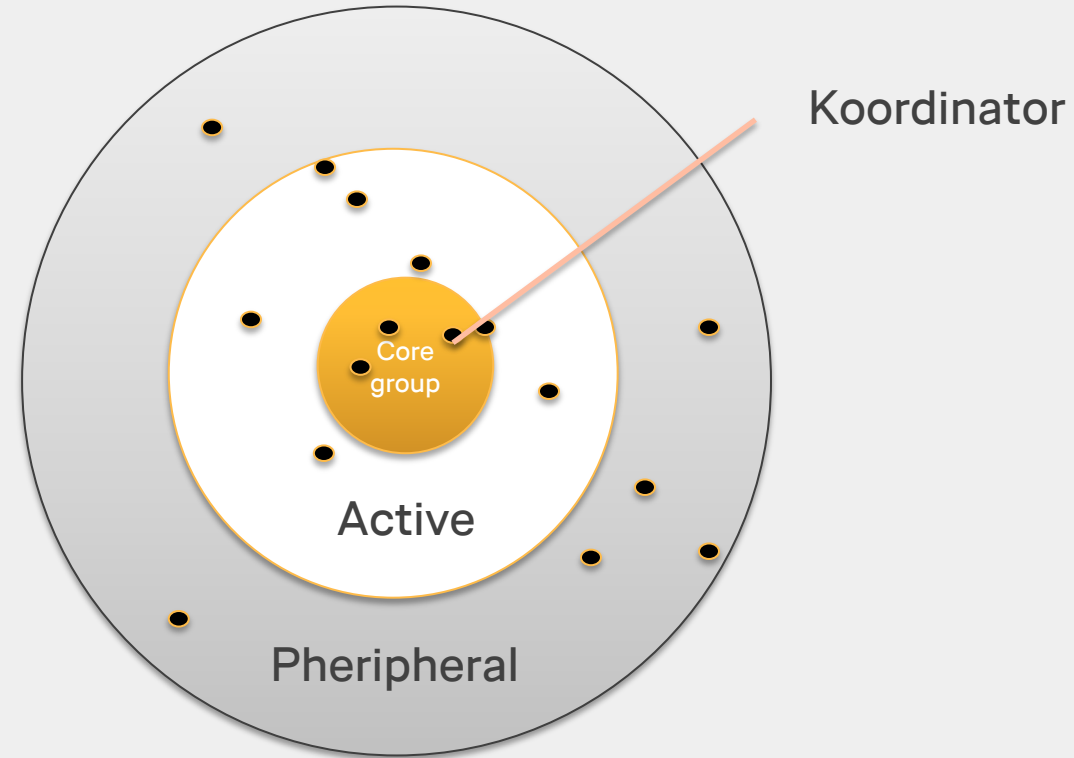
2. Dialog mellem interne og eksterne perspektiver

- Prioritér interne perspektiver
- Bring ressourcer ind udefra (eksempler, forslag, osv.)

inside
fno

3. Muliggør forskellige deltagelsesnivauer

4. Udvikle både offentlige og private fællesskabsrum

- Face-to-face møder
- Events
- Formelle præsentationer og uformelle diskussioner
- Websider, blogs, wikis, etc.
- Ritualer

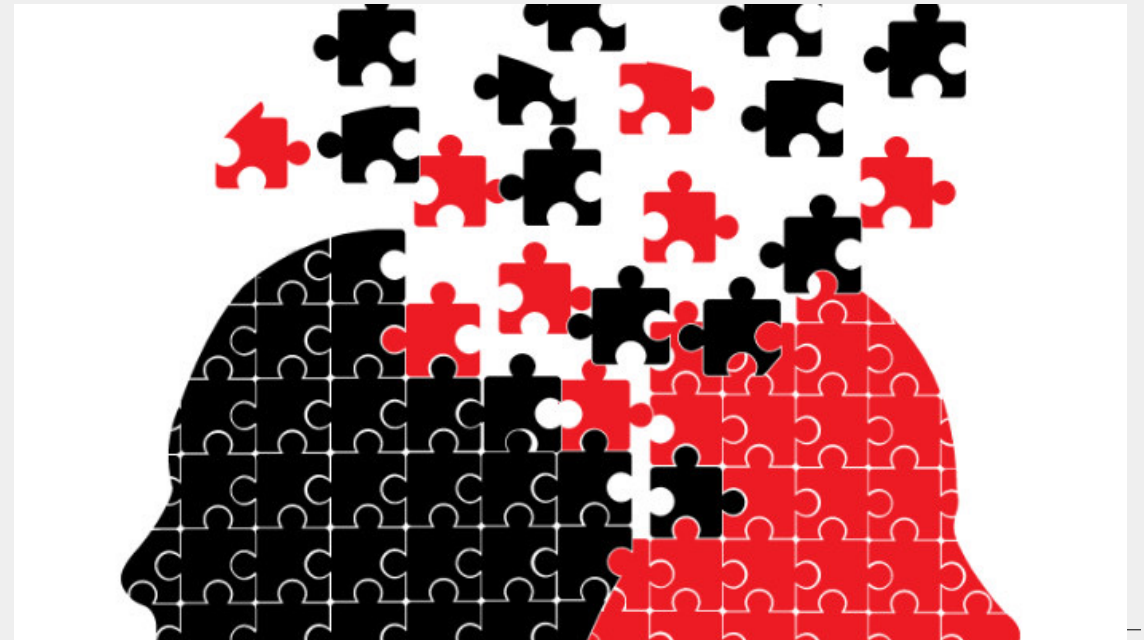
5. Fokuser på værdi

- For medlemmerne af praksisfællesskaberne
- Vær eksplicit om, hvad der er værdifuldt
- Tilpas fokus undervejs

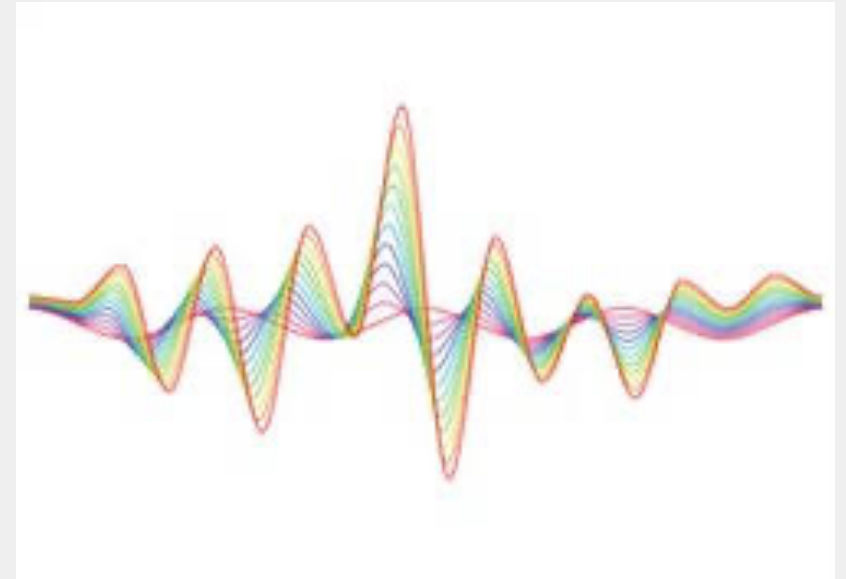
6. Kombinér fortrolighed og udfordring

- Respektér 'comfort zones' – tillid og accept
- Invitér 'fremmede' perspektiver ind

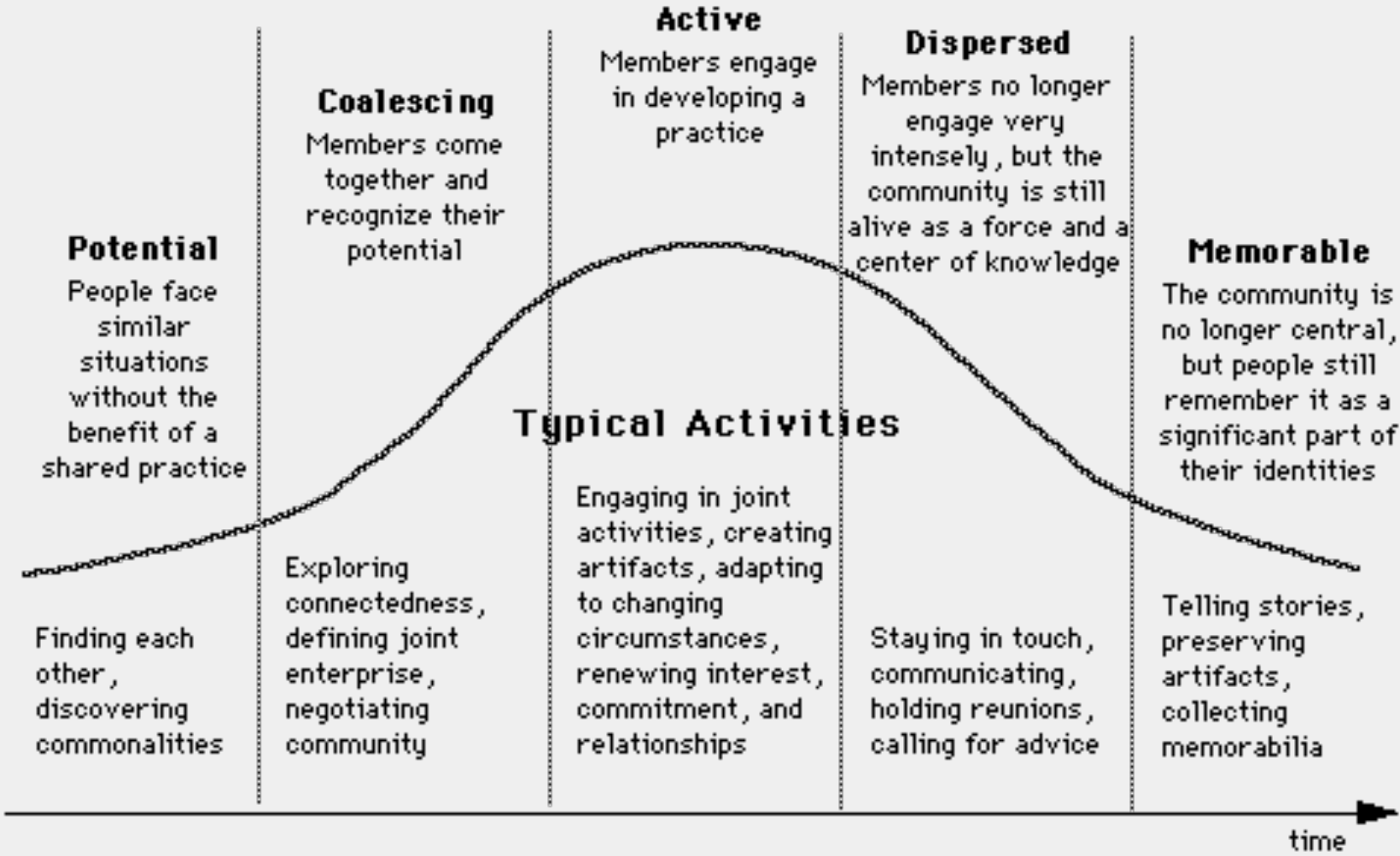
7. Skab rytmer

- Mindre og store samlinger
- Tilbagevendende events
- Tilpas i forhold til opgaver, projekter, osv.

Stages of Development

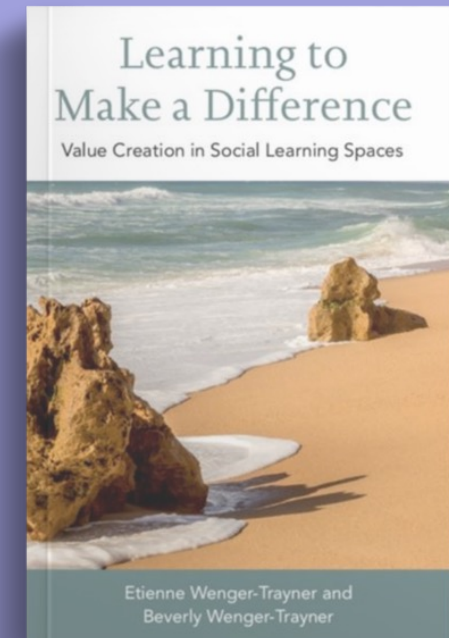
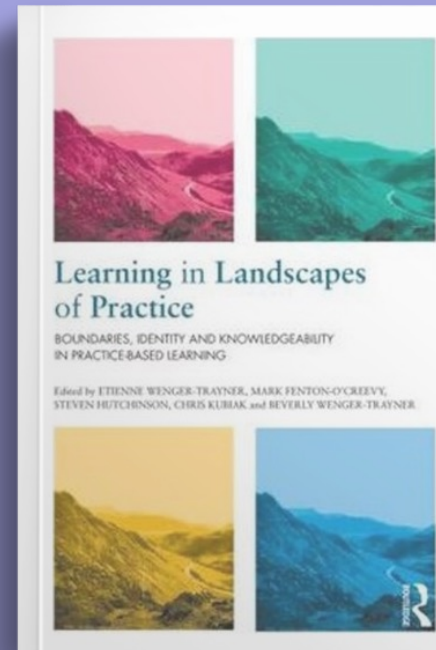
4. Lille øvelse (15 min.)

Véd vi nu, hvad læring er?

Hvad mangler vi svar på?

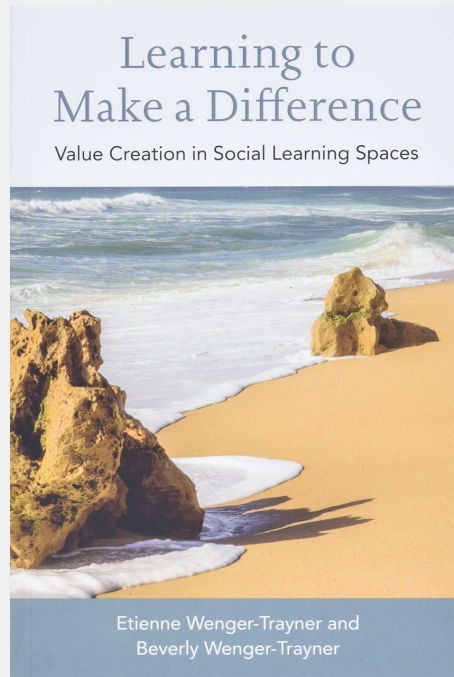
Hvor har teorien sine begrænsninger og mangler?

5. Fra praksisfællesskaber (CoP) til sociale læringsrum (SLS)

Kontekst

I grænselandet mellem akademia og konsulentverdenen

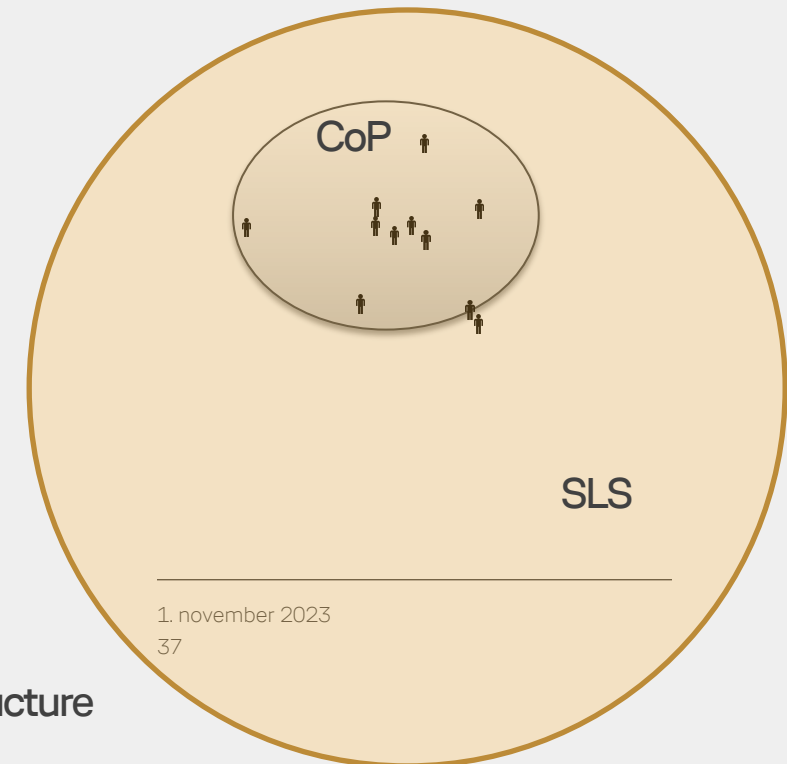

Hvad der gav anledning til at gå fra CoP til SLS?

- Læring opstår spontant eller designet
- Læring kan ske selv om de lærende ikke har fælles mål (heterogenitet i telos)
- Læring kan ske hvor som helst (fysiske og virtuelle rum)
- Læring kan opstå i mange forskellige sociale relationer

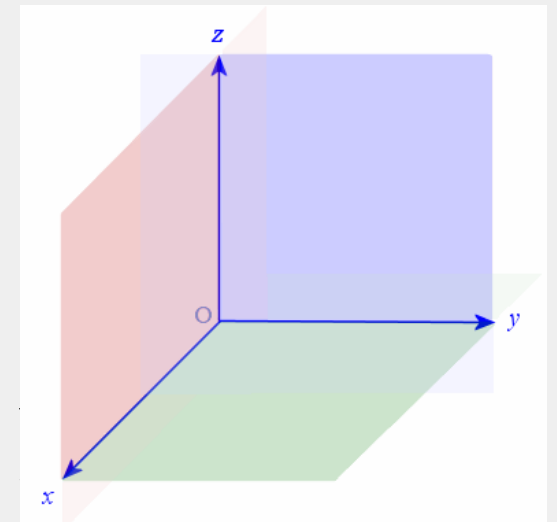
Forskellige roller i forhold til læreprocesser:

- Deltagere – individer der er forpligtede i et læringsrum
  - Constituents – sub-grupper der konstituerer et rum
  - Stakeholders – folk, der ikke deltager, men som har andele i et SLS
-
- CoP er et grænsetilfælde af SLS
  - Hvilke strukturer konstituerer SLS?

Hvad er et socialt læringsrum? Hvordan er det struktureret?

- **Caring to make a difference**
  - Meningsfuldhed, orientering, rettethed, engagement, 'omsorg'
- **Engaging uncertainty**
  - Villighed til at revidere tidligere opfattelser, erkende at situationen er problematisk
- **Paying attention**
  - Åbenhed, opmærksomhed, nysgerrighed

Inspirationer til læringsrum? Lidt teorinørderi

- Tydelige (erkendte) lån fra Vygotski og ikke mindst Dewey
- Tydelige (uerkendte) lån fra Heidegger og praksisteori

- Lev Vygotsky: **Zonen for nærmest udvikling**
- John Dewey: Erfaringsdannelse i forhold til omverdenen i en **situation** – Udforskning (Inquiry)
- Martin Heideggers fænomenologi – **Lichtung** – en lysning, hvor verden åbenbarer sig for Dasein
- og Ted Schatzkis praksisteori – the **site** of the social

Caring to make a difference

- En rettethed "investing their drive to make progress" – "(tacit) aspiration" – en form for committment og identifikation – noget 'participants identify with'
- Rettethed er ikke længere mod andre individer eller gruppen – "...it is to their gaining the capability to make a difference." – men mod verden.
- ...def.: "The definition only specifies that participants are there **to enhance their ability to do something to affect their world in a way they care about**, whether that is or is not how they describe their motives of being there."
- Det er forbundet med affect – "passion, anxiousness, joy, caution or hesitancy..."
- Proleptisk – et 'udkast' – på vej et sted hen...

Engaging uncertainty

- "We define the engagement of uncertainty as a state of being in **tension** between caring to make a difference and having a clear path to get there".
- Usikkerhed er ikke blot intellektuel, men kropslig (uneasyness) – "uncertainty is a state to be in."
- Ubestemthed
- (læring er noget relationelt (Wenger: learning partnership) – men behøver ikke være i relation til andre humane aktører)

Paying attention

- "the world starts talking to you."
- "An active stance" ...."It is an active dance between accepting, taking in, thinking about, resisting, and refusing feedback."
- "Can be about unlearning as much as learning"

- En åbenhed, der også har konsekvenser for identitet

Forskelle – SLS har ikke nødvendigvis

- **identifikation** med fælles domæne
- **Commitment** til en fælles praksis
- **Kontinuitet og længere** varighed som social struktur
- Definition af **regime af kompetencer** over tid
- Genkendelse af **medlemskab og identitetskonstruktion** baseret på kompetenceregime

Ligheder – SLS bibeholder CoP karakteristika

- Fokus på folk og deres **deltagelse** (stadig en antropocentrisk læringsforståelse)
- **Deltagere** driver læringen
- Læringen har rod i (fælles) **engagement**
- Engagementet **skubber** deltageres og læringens kant
- **Mening og identitet** er stadig centralt – men handler nu om ‘caring’ frem for kompetence i social praksis

Typer af sociale strukturer

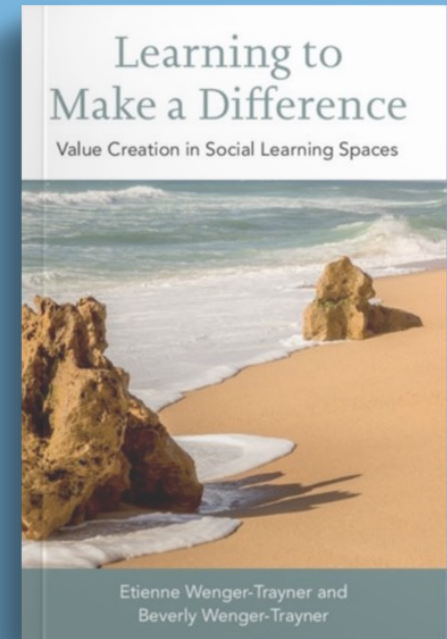
- SLS lever ved siden af og i andre sociale strukturer (praksisser)
  - Der kan være multiple SLS i en struktur
  - Én SLS kan rumme multiple sociale strukturer
  - Nogle sociale strukturer (fx undervisning) kan primært være et eller flere SLS – men kan også rumme perioder, hvor det ikke er det
  - En social struktur kan af og til være et SLS
- Sammenfald mellem SLS og andre strukturer er **kontingent** – og et spørgsmål om grader (mere eller mindre)
- SLS er ikke udtømmende for læring – fx udenadslæring, træning (drill), etc.

INTERNET FORUMS

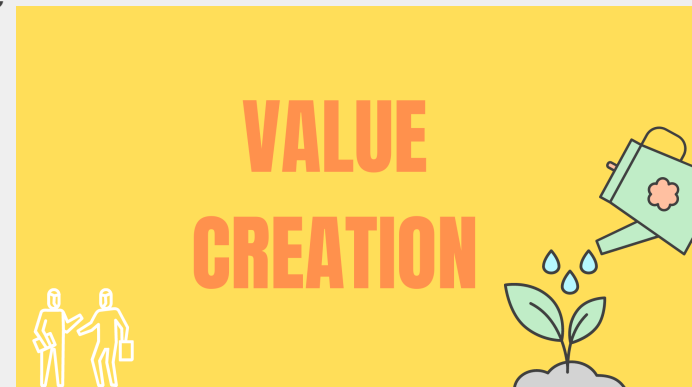

6. Værdiskabelse og læringsmodi

Værdiskabelse

- Værdiskabelse er en proces – ikke et fjernt mål eller motivationsfaktor
- Agency i SLS er ikke blot i slutmålet om at gøre en forskel, men **driver** læreprocessen i retning af målet

- Fire forskellige læringsmodi (**Social learning modes**)
  - **Creating value**: producere noget værdifuldt for at gøre en forskel
  - **Translating value**: at tage noget i et SLS og gøre noget med det
  - **Framing** social learning: opstille ambitioner og forventninger for værdiskabelse
  - **Evaluating** social learning: Observere den forskel læring gør eller ikke gør

Fire læringsmodi i læringsrum

Hvad er værdifuldt for hvem og hvorfor?

- Producing something of value toward making a difference

Generating value

- Shaping aspirations and expectations for value creation

Framing

Didaktiske overvejelser

Brokerroller, videndeling, m.m.

- Taking something of value and doing something with it

Translating value

Evaluating

Inspecting the difference learning is making or not

HR funktioner, tilfredshedsmålinger, m.m.

Værdi

- Værdi relaterer til læring derved, at værdi giver meningskabelse og -forhandling - en **retning**. Værdi er læringsteoriens "**operational grounding**"
- Lån fra pragmatisme: desirable ends i **means-ends-kæder**. – Valuation
- Perspektiver på værdi inkluderer 'historicitet'
- Agency – "our capability to lead the kinds of lives we have reason to value" (Amartya Sen)
- Agency er både individuel og kollektiv – (vel grundlæggende relationel)

Ressourcer

- Jean Lave & Etienne Wenger (2003): Situeret læring og andre tekster, Hans Reitzels Forlag
- Etienne Wenger (2004): Praksisfællesskaber – læring, mening, identitet, Hans Reitzels Forlag
- Etienne Wenger et al. (2002): Cultivating Communities of Practice, Harvard Business Review Press.
- Etienne Wenger-Trayner et al. (Eds.): Learning in Landscapes of Practice, Routledge.
- Etienne & Beverly Wenger-Trayner (2020): Learning to Make a Difference. Value Creation in Social Learning Spaces, Cambridge University Press
- Anders Buch (2021): Review of Wenger-Trayner's book in Nordic Journal of Working Life Studies, 11(1), <https://tidsskrift.dk/njwls/article/view/123734>

Se YouTube video, hvor jeg interviewer Etienne Wenger-Trayner om udviklingen i hans læringsteori.

